

GLI ATTI
DEL
COMUNE DI MILANO

FINO ALL'ANNO MCCXVI

A CURA

DI C. MANARESI

MILANO
CAPRIOLO & MASSIMINO

1919

Ambrosio genitori eorum medietatem de omnibus illis rebus territoriis et buscis que omnia ipse Ardericus detinet in loco et fundo Casate et in eius territorio, et dicebant quod ipse Ardericus et Rolandus pater eius fecerant finem per lignum de iam dicta medietate ipsarum rerum in manu iam dicti Ambrosii genitoris eorum pro pretio librarum viginti et quinque. Ad hec ipse Ardericus respondebat dicens hoc non esse verum. Tunc ipsi germani, apellati ab ipsis consulibus si haberent aliquam probationem, protulerunt ad ipsos consules duos testes quorum nomina sunt hec: Landulfus Trasonis et Bociardus de Compodo; qui dixerunt quod ibi fuerunt in territorio de suprascripto loco Casate ubi viderunt et audierunt Li-
 10 prandum qui dicitur Stampa mensurare ipsam terram in concordia de utrisque partibus et quod ipse [A]rdericus et Rolandus pater eius fecerunt finem per lignum in manu ipsius Ambrosii genitoris eorum de medietate de quanto habebant in loco Casate ^(a) et in eius territorio et quod ibi manifestaverunt recepisse ipsum pretium
 15 libras viginti et quinque et contenti fuerunt. Et ibi statim per laudamentum ipsorum consulum iuraverunt ipsi testes ad sancta Dei euangelia ita esse verum sicut supra testificati sunt, et ipse Bociardus insuper iuravit in suo sacramento quod habet valente libras septem et dimidiam denariorum Mediolanensium sine occasione huius negotii. His ita auditis apellationibus et responsionibus ab utrisque
 20 partibus, tunc ipse Stephanardus, in concordia aliorum consulum sotiorum eius, visa et audita hac probatione ipsorum testium ut supra legitur, et quia hoc negotium inbreviatum est sex vicibus et plus, et ipse Ardericus, apellatus ex parte ipsorum consulum ut veniret ad iustitiam faciendam, absens per contumaciam noluit venire et terminum huius negotii erat iusta exitum consulatus, dixit et laudavit ut ipse Ardericus a modo in antea sit tacitus et contentus de iam dicta
 25 medietate ipsarum omnium rerum ut supra legitur. Et sic finita est causa. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo trigesimo octavo, ipso die, indictione secunda.

Interfuerunt testes Trankerius qui dicitur Baxabelleta, Ardericus qui dicitur Zalinus, Ambrosius qui dicitur Alberii, Petrus frater eius, Vuilcionus Botatius, Arnulfus de Ugionno, Iohannes qui dicitur Polastrum, Turricus frater eius, Ar-
 30 lembaldus de Senedochio, Petrus Custodus, Gariardus Panenosa, Paulus Canoria, Rolandus de Mazenta, Petrus Tubadore, Spazadesco, Petrus de Liscate, Iohannes Vuitone, Pellegrinus Sellarius et reliqui plures testes.

(S M) Ego Stephanardus iudex ac missus domni tertii Lotharii imperatoris hanc sententiam dedi et subscripsi.

(S M) Ego Gualterius iudex ac missus domni tertii Lotharii imperatoris interfui et subscripsi.

(S M) Ego Anselmus notarius et iudex per amonitionem ipsorum consulum hanc sententiam scripsi.

V.

1140 agosto 21.

in via publica ante portam domus archiepiscopi, in civitate Mediolani.

Arderico detto Cagainosa, console di Milano, unitamente ad altri suoi colleghi, giudica una lite vertente tra Locarno de Besocio da una parte e il conte
 45 Ubertino de Castro Seprio, abitante in Piacenza, e Guifredo col nipote Lupeare e Guglielmo e Alberto, tutti conti del Seprio, e i vicini di Mendrisio dall'altra parte, per diritti signorili sui luoghi di Mendrisio e di Rancate.

Copia del sec. XIII in biblioteca Civica di Como, *Vetera Monumenta*, I, c. 18 v. da copia autenticata dalle seguenti sottoscrizioni: «Ego Guifredus filius quondam Uberti Curioli hauthenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter

litteras plus minusve. Ego Iacobus filius quondam Arialdi Greci notarius hauthenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus minusve. Ego Iacobus de Porta Monasterio notarius filius quondam Iunii de Turri hauthenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur sicut in isto legitur exemplo extra
 5 litteras plus minusve. Ego Arialdus Guittus notarius filius quondam Vegii Guitti hoc exemplum ex hauthentico exemplavi iussu domini Guillelmi de Pusterla Cumani potestatis et sicut in isto continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus vel minus » (B). Copia del sec. XVII in biblioteca Ambrosiana, Fagnani, F. S. VII, 4; c. 322 e passim da B. (C). Copia del sec. XVII, da C, in Archivio di Stato in Milano, Fagnani, vol. I, c. 188 v. e passim (D). Copia del sec. XVIII, da C, in biblioteca Ambrosiana, D. S. IV, 7; c. 114, con la data: agosto 21 (E). Estratto in biblioteca Ambrosiana, D. inf. n. 103 (ms. del de Rhaude) (F).

Ed. ROVELLI, *Storia di Como*, II, 346, da B, omessi i testi; FICKER, *Forschungen*, IV, 156, n. 113, dal Rovelli. Reg.: GIULINI, *Memorie*, V, 576, VII, 102; RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1905, I, 254. Cit.: PAULUS DE RHAUDE, *Dell'origine e progressi della famiglia Rho milanese*, Milano, presso Giambattista Paganelli, 1620; GIULINI, *Memorie*, V, 380, III, 287; ROVELLI, *Storia di Como*, II, 154; BUSCARO, in *Archivio Storico Lombardo*, 1909, I, 311, nota.

La tradizione del documento parmi spesso scorretta e manchevole.

Die martis, qui est duodecimus kalendarum setembris (1), in via publica ante portam domus archiepiscopi, in civitate Mediolani. Breve recordationis pro futuris temporibus ad memoriam retinendam, qualiter Ardericus qui dicitur Cagainosa consul Mediolanensis in concordia Arnaldi de Raude, Mainfredi de Setara, Alderici de Pallacio, Mallastreve, Gigonis Burro, Martini de la Cruce, Ottobelli iudicis qui dicitur de Laude, consulum sociorum eius, dedit sententiam de discordia, que erat inter Locarnum de Besocio per eius missum Pedracium
 20 filium suum, et ex altera parte comitem Ubertinum de Castro Seprio, qui habitare videtur civitate Placencia, et Guifredum et Lupeare nepotem suum, et Guillelmum et Albertum, qui omnes sunt comites de Seprio, per se et per eorum parentes, et similiter Marckesem et Pedracium germanos de loco Mendrixio et omnes vicinos de ipso loco Mendrixio per eorum missos Guillelmum Ficiane et Guillelmum de Ravizate, Boldezonum, Paganum iudicem, Alberium, Markesem de Castello, qui aderant propter comune ipsius loci. Lis enim talis erat. Dicebat ipse Locarnus esse investitum per feudum ex parte imperatorum Henrici et Lotharii de toto fodro regali de loco Mendrixio et de loco Ranchate et de districtu
 30 et de arimannia (2) ipsorum locorum. Et de hoc ostendebat instrumenta que sunt precepta iam dictorum imperatorum in quibus continebatur iam dictum fodrum et districtum (3) et arimanniam. Ad hec ipse comes Ubertinus per se et per alios comites respondebat ipsum fodrum (2) et arimanniam et albergariam de iam dictis (4) esse eorum anticum feudum ex parte imperatorum et esse de eorum comittatu Sepriensi et in possessione esse, et ideo dicebat non debere stare cum Locarno in placito nisi ante imperatorem. His ita auditis et diligenter ab ipsis consulibus inquisitis, tunc ipse Ardericus in concordia sociorum eius, pro eo quod utreque partes vocant unum dominum, videlicet imperatorem, dixit et laudavit quod ante imperatorem hoc iudicium diffiniatur. De districtu (5) vero ipsorum locorum ita laudavit ipse Ardericus pro eo quod imperator non erat in possessione

(a) districta B. (b) arimannis B. (c) districtam B. (14) Forse manca locis. (e) districta B.

(1) Martis è forse un errore della copia in luogo di mercurii, poichè in mercoledì e non in martedì cadde il XII kal. septembris. (2) nota 2), il quale suppose una lacuna dopo le parole ipsorum locorum.

(2) Le parole Ad hec fodrum mancano

5

10

15

20

25

30

35

40

45

50

Ambrosio genitori eorum medietatem de omnibus illis rebus territoriis et buscis que omnia ipse Ardericus detinet in loco et fundo Casate et in eius territorio, et dicebant quod ipse Ardericus et Rolandus pater eius fecerant finem per lignum de iam dicta medietate ipsarum rerum in manu iam dicti Ambrosii genitoris eorum pro pretio librarum viginti et quinque. Ad hec ipse Ardericus respondebat dicens hoc non esse verum. Tunc ipsi germani, apellati ab ipsis consulibus si haberent aliquam probationem, protulerunt ad ipsos consules duos testes quorum nomina sunt hec: Landulfus Trasonis et Bociardus de Compodo; qui dixerunt quod ibi fuerunt in territorio de suprascripto loco Casate ubi viderunt et audierunt Li-
 10 prandum qui dicitur Stampa mensurare ipsam terram in concordia de utrisque partibus et quod ipse [A]rdericus et Rolandus pater eius fecerunt finem per lignum in manu ipsius Ambrosii genitoris eorum de medietate de quanto habebant in loco Casate (a) et in eius territorio et quod ibi manifestaverunt recepisse ipsum pretium
 15 libras viginti et quinque et contenti fuerunt. Et ibi statim per laudamentum ipsorum consulum iuraverunt ipsi testes ad sancta Dei euangelia ita esse verum sicut supra testificati sunt, et ipse Bociardus insuper iuravit in suo sacramento quod habet valente libras septem et dimidiam denariorum Mediolanensium sine occasione huius negotii. His ita auditis apellationibus et responsionibus ab utrisque
 20 partibus, tunc ipse Stephanardus, in concordia aliorum consulum sotiorum eius, visa et audita hac probatione ipsorum testium ut supra legitur, et quia hoc negotium inbreviatum est sex vicibus et plus, et ipse Ardericus, apellatus ex parte ipsorum consulum ut veniret ad iustitiam faciendam, absens per contumaciam noluit venire et terminum huius negotii erat iusta exitum consulatus, dixit et laudavit ut ipse Ardericus a modo in antea sit tacitus et contentus de iam dicta
 25 medietate ipsarum omnium rerum ut supra legitur. Et sic finita est causa. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo trigesimo octavo, ipso die, indictione secunda.

Interfuerunt testes Trankerius qui dicitur Baxabelleta, Ardericus qui dicitur Zalinus, Ambrosius qui dicitur Alberii, Petrus frater eius, Vuilicionus Botatius, Arnulfus de Ugionno, Iohannes qui dicitur Polastrum, Turricus frater eius, Ar-
 30 lembaldus de Senedochio, Petrus Custodus, Gariardus Panenosa, Paulus Canoria, Rolandus de Mazenta, Petrus Tubadore, Spazadesco, Petrus de Liscate, Iohannes Vuitone, Pellegrinus Sellarius et reliqui plures testes.

(S M) Ego Stephanardus iudex ac missus domni tertii Lotharii imperatoris hanc sententiam dedi et subscripsi.

(S M) Ego Gualterius iudex ac missus domni tertii Lotharii imperatoris interfui et subscripsi.

(S M) Ego Anselmus notarius et iudex per amonitionem ipsorum consulum hanc sententiam scripsi.

V.

1140 agosto 21.

in via publica ante portam domus archiepiscopi, in civitate Mediolani.

Arderico detto Cagainosa, console di Milano, unitamente ad altri suoi colleghi, giudica una lite vertente tra Locarno de Besocio da una parte e il conte
 45 Ubertino de Castro Seprio, abitante in Piacenza, e Guifredo col nipote Lupeare e Guglielmo e Alberto, tutti conti del Seprio, e i vicini di Mendrisio dall'altra parte, per diritti signorili sui luoghi di Mendrisio e di Rancate.

Copia del sec. XIII in biblioteca Civica di Como, *Vetera Monumenta*, I, c. 18 v. da copia autenticata dalle seguenti sottoscrizioni: Ego Guifredus filius quondam Uberti Curiali ha-
 50 autenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter

IV. — (a) Casale A.

litteras plus minusve. Ego Iacobus filius quondam Arialdi Greci notarius haurenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus minusve. Ego Iacobus de Porta Monasterio notarius filius quondam Iunii de Turri haurenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur sicut in isto legitur exemplo extra
 5 litteras plus minusve. Ego Arialdus Guittus notarius filius quondam Vegii Guitti hoc exemplum ex haurentico exemplavi iussu domini Guillelmi de Pusterla Cumanj potestatis et sicut in isto continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus vel minus (B). Copia del sec. XVII in biblioteca Ambrosiana, Fagnani, F. S. VII, 47 c. 322 e passim da B. (C). Copia del sec. XVII, da C, in Archivio di Stato in Milano, Fagnani, vol. I, c. 188 v. e passim (D). Copia del sec. XVIII, da C, in biblioteca Ambrosiana, D. S. IV, 7, c. 114, con la data: agosto 21 (E). Estratto in biblioteca Ambrosiana, D. inf. n. 103 (ms. del de Rhaude) (F).

Ed.: ROVELLI, *Storia di Como*, II, 346, da B, omessi i testi; FICKER, *Forschungen*, IV, 156, n. 413, dal Rovelli. Reg.: GIULINI, *Memorie*, V, 576, VII, 102; RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1905, I, 254. Cit.: PAULUS DE RHAUDE, *Dell'origine e progressi della famiglia Rho milanese*, Milano, presso Giambattista Paganelli, 1620; GIULINI, *Memorie*, V, 380, III, 287; ROVELLI, *Storia di Como*, II, 154; BISCARO, in *Archivio Storico Lombardo*, 1909, I, 311, nota.

La tradizione del documento parmi spesso scorretta e manobevole.

Die martis, qui est duodecimus kalendarum setembris (1), in via publica ante portam domus archiepiscopi, in civitate Mediolani. Breve recordationis pro futuris temporibus ad memoriam retinendam, qualiter Ardericus qui dicitur Cagainosa consul Mediolanensis in concordia Arnaldi de Raude, Mainfredi de Setara, Alderici de Pallacio, Mallastreve, Gigonis Burro, Martini de la Cruce, Ottobelli iudicis qui dicitur de Laude, consulum sociorum eius, dedit sententiam de discordia, que erat inter Locarnum de Besocio per eius missum Pedracium
 25 filium suum, et ex altera parte comitem Ubertinum de Castro Seprio, qui habitare videtur civitate Placencia, et Guifredum et Lupeare nepotem suum, et Guillelmum et Albertum, qui omnes sunt comites de Seprio, per se et per eorum parentes, et similiter Marckesem et Pedracium germanos de loco Mendrixio et omnes vicinos de ipso loco Mendrixio per eorum missos Guillelmum Ficiane et Guillelmum de Ravizate, Boldezonum, Paganum iudicem, Alberium, Markesem de Castello, qui aderant propter comune ipsius loci. Lis enim talis erat. Dicebat ipse Locarnus esse investitum per feudum ex parte imperatorum Henrici et Lotharii de toto fodro regali de loco Mendrixio et de loco Ranchate et de districtu (a) et de arimannia (b) ipsorum locorum. Et de hoc ostendebat instrumenta que
 30 sunt precepta iam dictorum imperatorum in quibus continebatur iam dictum fodrum et districtum (c) et arimanniam. Ad hec ipse comes Ubertinus per se et per alios comites respondebat ipsum fodrum (2) et arimanniam et albergariam de iam dictis (3) esse eorum anticum feudum ex parte imperatorum et esse de eorum committatu Sepriensi et in possessione esse; et ideo dicebat non debere stare cum
 40 Locarno in placito nisi ante imperatorem. His ita auditis et diligenter ab ipsis consulibus inquisitis, tunc ipse Ardericus in concordia sociorum eius, pro eo quod utreque partes vocant unum dominum, videlicet imperatorem, dixit et laudavit quod ante imperatorem hoc iudicium diffiniatur. De districtu (4) vero ipsorum locorum ita laudavit ipse Ardericus pro eo quod imperator non erat in possessione

(a) districta B. (b) arimannia B. (c) districtam B. (d) Forse manca locis. (e) districta B.

(1) Martis è forse un errore della copia in luogo di mercurii, poichè in mercoledì e non in martedì cadde il XII kal. septembris (21 agosto) del 1140.

(2) Le parole Ad hec fodrum mancano

nell'edizione del ROVELLI, e la mancanza fu rilevata dal FICKER (*Forschungen*, IV, 157, nota 2), il quale suppose una lacuna dopo le parole ipsorum locorum.

tunc temporis quando ⁽⁹⁾ fecit preceptum et quia ipsi vicini inter se solit. sunt distringere tanto tempore, quod etiam memoria hominum excedit, ut ipse Locarnus faciat eisdem vicinis finem: et sic ipse Ardericus absolvit eos ab eius petitione, salvo tamen iure imperatoris. Item de preda, quam ipse Locarnus fecit eisdem vicinis et hominibus de locis Mendrixio et Ranchade, laudaverunt ipsi consules, si ipsi vicini iuraverint ad evangelia non esse missos in blasmum a consulibus tunc temporis quando fecit ipsam predam, ut reddat ipse Locarnus sub sacramento aut per sacramentum ipsorum vicinorum. Et ipsi vicini coram ipsis consulibus sic iuraverunt non esse missi in blasmum. De dampno illato eidem Marchesi de Mendrixio et suis fratribus et eorum hominibus ab eodem Locarno, laudaverunt consules ut ipse Locarnus reddat eis sub sacramento, aut referat ipsum iurandum eis. Et ipse Marchese ibi in consulatu iuravit coram consulibus, quod non fecit eidem Locarno ⁽¹⁰⁾ per se asaltum nec dampnum ad Cuvassim, neque ad Locarnum: et si fecerit, per alterius invidamentum fecit. Et iam dicte prede et dampna iusserunt consules ut usque in festo Sancti Michaelis proximo reddita sint sicut supra legitur. Et sic finita est causa. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo quadragesimo, ipso die, indictione tertia.

Interfuerunt Oprandus de la Turre, Armenulfus de Salvano, Ardericus Serroldonis, Anselmus Pancia, Otto Manzo, Prevostus de Busti, Soldanus de Besozo, Ottho Scachabarozum, Trankerius Baxabelleta, Anricus Palliarus, Magicianus Crivello, Guifredus de Landriano, Guido Vicecomes, Iohannes Mainerii, Oldo de Petrasancta, Girardus Mazocora, Bordella, Sozo de Curteducis, Markese iudex de Laude, Girardus de Solbiate, Redulfus de Vinago, Iordanus de Castelliono, Rogerius et Aginulfus de Scanno; et de servitoribus Petrus Tubatore, Arnaldus de Sancto Ambrosio, Rusticus Diluvio, Ardericus de Solaro et reliqui plures testes.

Ego Gualterius iudex ac missus domini tercii Lotharii imperatoris subscripsi.

Otto iudex ac missus domini quarti Henrici imperatoris interfui et subscripsi.

Ego Obertus iudex ac missus domini tercii Lotharii imperatoris subscripsi (3).

Ego Anselmus iudex per amonicionem ipsorum consulum hanc sententiam scripsi.

VI.

1141 ottobre

civitate Mediolani, iusta ecclesiam Sancti Barnabe apostoli, intus broileto.

Per ordine del giudice Gerardo Cagapisto console di Milano, certo Patarino del luogo di Rosate rinuncia a favore della chiesa di S. Giorgio al Palazzo ad uno stabile situato nello stesso luogo di Rosate presso la chiesa dei SS. Nazario e Celso.

Originale in Archivio di Stato in Milano, Pergamene, Milano, S. Giorgio al Palazzo, Cas. A. Cart. V, Num. 23 (A).

(SM) Anno ab incarnatione domini nostri Iesu Christi milleximo centesimo quadragesimo primo, mense octubris, indictione quinta. Presentia bo-

V. — (f) tunc ipsis quanto B. (g) Locano B.

(3) Questa sottoscrizione è uguale ad altra contenuta nella sentenza 1142 maggio 20 fatta dalla persona che nel testo di quella sentenza viene ricordata con le parole Obertus iudex qui dicitur de Orto; pertanto, sebbene delle due sentenze non possediamo che la copia, possiamo dire che anche qui sottoscrisse il famoso Obertus de Orto.

norum hominum quorum nomina subter leguntur, per lignum et cartam que sua tenebat manu Patarinus qui dicitur * * * * de loco Roxate, finem et refutationem fecit ipse Patarinus in manu presbiteri Lanterii ac prepositi ecclesie et canonicę Sancti Georgii, que dicitur in Palatio de civitate Mediolani, nominative de sedimine uno reiacente in suprascripto loco Roxate, prope ecclesiam Sanctorum Nazarii et Celsi, in quo ipse Patarinus habitare videtur; coheret ei a mane * * * *, a meridie Sancti Georgii, a sero via; omni ipso sedimine cum superiore et inferiore, seu cum fine et accessione sua in integrum in presenti maneat fine; eo tenore qualiter hic subter legitur, ita ut a modo neque eius sumissa persona per ullumvis ingenium licentia vel potestas agendi vel causandi placitum aut aliquam intentionem comovendi seu illam portionem vel divisionem requirendi contra iam dictum Lanterium prepositum nec contra suos successores neque contra pars ipsius ecclesie vel cui dederit de suprascripto sedimine de parte neque de toto, dicendo quod exinde aliquid pertineat vel pertinere aut obvenire aliquo modo debeat, sive per scriptum aut sine scripto, set semper cum suis heredibus exinde tacitus et contentus stare et permanere ⁽⁴⁾ debeat. Quod si a modo in antea aliquo tempore ipse Patarinus vel eius heredes aut eius sumissa persona agere aut causari presumpserit ⁽⁵⁾, et tacitus et contentus exinde de ipso sedimine ⁽⁶⁾ de quo fuit discordia inter eos non permanserit, vel si aparuerit ullum aliud datum aut factum, cui in alia parte dedisset vel fecisset et claruerit, tunc componere penę nomine argenti denariorum bonorum libras viginti; et insuper sit tacitus et contentus cum suis heredibus. Et hanc finem fecit ipse Patarinus iussione Girardi iudicis Cagapistum consulis ⁽⁷⁾ Mediolani, et propterea quod iuratum fuit ex parte ipsius ecclesie quod suprascriptum sedimen sua ⁽⁸⁾ erat proprietas. Et insuper accepit ab ipso preposito pro launchild lempum unum de cappa. Quia sic inter eos convenit. Actum suprascripta civitate, iusta ecclesiam Sancti Barnabe apostoli, intus broileto.

Signum + manus suprascripti Patarini qui hanc cartam finis ut supra fieri ⁽⁹⁾ rogavit.

Signum + manuum Iohannis Villanus, Pagani Lanterii et Tazetti, Petri Piteti et Reclausi, Enrici Canestro, Bennonis et Vuilcioni de Marinonis testium.

Signum manus Arderici iudicis qui hanc cartam tradidit, set propter mortem, que intervenit minime scribere potuit.

(SM) Ego Iohannes notarius hanc cartam scripsi.

VII.

1141 dicembre 8

ante ecclesiam Sancti Barnabe apostoli.

Bordella console di Milano insieme con altri suoi colleghi dà sentenza in una lite vertente tra Fiore prevosto della chiesa di S. Bartolomeo in Bosco e Bonifacio de Cairate per il mulino di ragione della stessa chiesa costruito sopra il viganò del luogo di Lonate.

Originale in Archivio di Stato in Milano, Fondo di Religione, Capitoli, Milano, Capitolo Maggiore del Duomo, Cass. 46, Cart. N. 5, n. 1 (A).

La chiesa di S. Bartolomeo al Bosco presso Tradate fu donata da Ottone arcivescovo agli ordinari del Duomo nel dicembre del 1277 (Repertorio diplomatico Visconteo, n. 14). Lonate, oggi Lonate Ceppino presso Tradate.

VI. — (a) permare A. (b) presumpserit A. (c) sedimine A. (d) consul A. (e) suam A. (f) si A.

(S M) Die lune qui est octavus dies decembris, ante ecclesiam Sancti Barnabe apostoli. Breve de sententia quam dedit Bordella consul Mediolanensis in concordia Ottonis Manzo, Mainfredi de Surixina, Amizonis de Mofoetia, Stephanardi et Girardi iudicum consulum sotiorum eius de discordia que erat inter domnum Florem presbiterum ac prepositum ecclesie Sancti Bartholomei qui dicitur intus Boscum, et ex altera parte Bonifacium qui dicitur de Cairate. Lis enim talis erat. Dicebat ipse Bonifacius quod molendinum illud quod est ipsius ecclesie et est in fluvio Olonne subtus castrum de loco Lonate est edificatum supra viganum ipsius loci, quod viganum ipse Bonifacius dicebat esse suum secundum illam partem de districto quod habet de ipso loco, de quo districto dicebat esse suas septimas partes, et ideo volebat ut canonici ipsius ecclesie destruerent ipsum molendinum et tolerent de super ipso viganu, quia ibi noviter edificatum est, et volebat ut mutarent in eo loco ubi antiquitus fuit. Item dicebat quod ipsum molendinum faciebat sibi damnum pro eo quod aqua inundabat et adaquabat prata sua propter ingurgaturam ipsius molendini. Ad hec ex parte ipsius ecclesie respondebatur quod non debebant destruere ipsum molendinum ideo quia quondam Otto de Castelliono qui fuit dominus totius ipsius loci de Lonate fecit edificare iam dictum molendinum supra ipsum viganum, et ipsum molendinum postea fuit mutatum in tribus partibus supra ipsum viganum cum isto qui modo est, et ideo dicebant debere stare in eo loco quo modo est nec debere mutari. Et de hoc ipsi canonici dederunt testes eisdem consulibus, scilicet Adam de Abiate et Ottonem Astulfi qui testificaverunt vidisse hunc molendinum esse levatum per tria tempora in tribus partibus supra viganum cum isto qui modo est quiete sine discordia, et interrogati quomodo scirent responderunt quod iverant ad ipsa molendina ad macinandum. His ita auditis ab utrisque partibus, tunc ipse Bordella in concordia sotiorum eius dixit et laudavit, si iamdicti testes ita iuraverint sicut supra testificati sunt, quod ipsum molendinum permaneat in suo statu nec cogantur ipsi canonici tollere eum de ipso loco. Item dixit ipse Bordella, si aqua que pergit ad ipsum molendinum propter ipsum molendinum fecerit damnum in pratis iam dicti Bonifacii, iam dicti canonici emendent ipsum damnum. Et alio die sequenti iam dicti testes parati iurare, ipse Bonifacius noluit sacramenta testium, set dedit ipsum sacramentum eidem ecclesie sicut testes iurare debebant. Tunc postea iam dictus prepositus coram consulibus dedit et elegit suum advocatum ad hoc negotium Amizonem de Ladenate de Caronno, qui iuravit sicut iam dicti testes iurare debebant. Et sic finita est causa. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo quadragesimo primo, ipso die, indictione quinta.

Interfuerunt Arialdus Vicecomes, Mainfredus de Setara, Ugo de Ecclesia Rozonis, Ferracanis de Sancto Rafaele, Ardecionus de Abiate; de servitoribus Petrus Tubadore, Spazadescus, Ardericus de Solario, Mainfredus de Cadorago et reliqui plures testes.

(S M) Ego Stephanardus iudex ac missus domni tertii Lotharii imperatoris interfui et subscripsi.

(S M) Ego Girardus causidicus interfui et subscripsi.

(S M) Ego Robasaccus iudex ac missus interfui et subscripsi.

(S M) Ego Anselmus notarius et iudex interfui et hanc sententiam scripsi.

VIII.

1142 maggio 20

in broileto, ante ecclesiam Sancti Barnabe apostoli.

Gualterio giudice, console di Milano, insieme con altri consoli suoi colleghi giudica una lite vertente tra Guglielmo conte di Castel Seprio figlio del fu conte Rodolfo detto Maldavello e il conte Alberto figlio del fu conte Arrigo a nome proprio e degli altri conti abitanti così nel Seprio come nel Piacen-

tino da una parte e gli uomini di Mendrisio dall'altra parte per la prestazione del fodro regale.

Copia del sec. XIII in biblioteca Civica di Como, *Vetera Monumenta*, vol. I, c. 19 v. da copia autenticata dalle seguenti sottoscrizioni: « Ego Guifredus filius quondam Uberti Curlioli hautenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus minusve. Ego Iacobus filius quondam Arialdi Greci notarius hautenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus minusve. Ego Iacobus de Porta Monasterio notarius filius quondam Iunii de Turri hautenticum huius exempli vidi et legi et sicut in eo continebatur sicut in isto legitur exemplo extra litteras plus minusve. Ego Arialdus Guittus notarius filius quondam Vegii Guitti hoc exemplum ex hautentico exemplavi iussu domini Guillelmi de Pusterla Cumani potestatis et sicut in eo continebatur ut in isto legitur exemplo preter litteras plus vel minus » (B). Copia del sec. XVII in biblioteca Ambrosiana, Fagnani, F. S. VII. 4, c. 322 v. e *passim* (C). Copia del sec. XVII in Archivio di Stato in Milano, Fagnani, vol. I, c. 246 e *passim* da C. (D). Copia del sec. XVIII, da C, in biblioteca Ambrosiana, D. S. IV, 7, c. 145 (E).

Ed.: ROVELLI, *Storia di Como*, II, 347, da B, omissi i testi e le sottoscrizioni di « Otto iudex », « Obertus iudex » e « Anselmus notarius ». Reg.: GIULINI, *Memorie*, V, 577; VII, 103; RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1905, I, 255. Cit.: ARGELLATI, *Bibliotheca Scriptorum Mediolanensium*, I, 2, 724 D, da D; GIULINI, *Memorie*, V, 401; III, 302, da D; ROVELLI, *Storia di Como*, II, 155; RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1904, I, 65; BISCARO, in *Archivio Storico Lombardo*, 1909, I, 311, nota.

Die mercurii, qui est terciusdecimus kalendarum iunii, in broileto ante ecclesiam Sancti Barnabe apostoli. Breve de sententia quam dedit Gualterius iudex consul (a) Mediolanensis in concordia Gigi Burro, Oberti iudicis qui dicitur de Orto, consulum sotiorum eius, de discordia que erat inter Guillelmum comitem filium quondam Rodulfi qui dicebatur Maldavellum item comitis de Castro Seprio et Albertum comitem filium quondam Orrici item comitis per se et per alios omnes comites tam de Seprio quam de Placentina qui in hac causa partem requirere poterant, et ex altera parte Laurencium Pristorem, Ottonem Gualterii, Anricum de Perugia, Gualtrame de Solorino, Guillelmum et Iohanem qui dicuntur Guerri, Petrum Pristinarium, Anricum Ferrarium, Adam qui dicitur de Guarda, Arialdum Bruxa, Petrum de Guida, Guillelmum de Mugio, Ottonem qui dicitur Boto, Addam de Cantone, Filipum de Ravizario, Iohanem Bellengerii, Ambrosium Pristorem, Rusticum Pristorem, Lafrancum de Cuvassi, Dominicum Burrum, Ginam filium Guinselmi, Albertum de Vinea, Laurencium ****, Guillelmum de Muri, Duirantem, Adam Montenarium, Lafrancum de Castro Seprio, Guitardum de Muri, Belleucassam, Iohanem de Bruçella, Carexanum, Rodulfum Arzane, Ubertum de Brinci, Guidonem de Benna, Algissum de Carrubiello, Iohanem de Archa, Lafranchum de Taino, Andream Casoronni, Duirantem et Adam qui dicuntur Longi, Petrum filium Ambrosii, Duirantem de Carrobiello, filios Adam da Bre, Giselbertum de Bre, Lafrancum de Sancta Maria, filium Adam Ira, Iohanem de Cabio, Dominicum de Curte, Guillelmum Ficiani, Servumdeum, Ottonem Rusca, Bonumhominem de Curte, Segorinum filium Guillelmi, Daibertum de Perugia, omnes de loco Mendrixio per eorum missos iam dictos Ginam, et Anricum, et Guillelmum Ficiane. Lis enim talis erat. Dicebant ipsi comites quod iam dicti homines debent eis dare fodrum regale sicut eis dant ceteri arimani ipsius loci. Ad hec ipsi respondebant quod nunquam dederunt ipsum fodrum nec dare debent, nec ullus homo de ipso loco dare debet fodrum regale nisi sit arimannus. Ipsius vero comitibus in probacione deficientibus, tunc ipse Gualterius iudex in concordia aliorum consulum sotiorum eius dedit iusiurandum eisdem hominibus de Mendrixio ut iurent quod predictum fodrum nunquam dederunt nec secundum usum ipsius

VIII. — (a) consul B.

loci dare debent. Et sic ^(b) finita est causa. Et antequam hec sententia daretur sub domum consularum dederunt gradiam predicti comittes et Petrus de Platea de Castro Seprio et Anricus de loco Solbiate in manibus iam dictorum Ginam et Anrici et Guillelmi ad partem de omnibus aliis iam dictis hominibus de attendere iam dictam sententiam ipsi et alii omnes comittes, unde extiterunt ipsimet fideiussores usque in pena librarum quinquaginta. Et ipsi Ginam et Anricus et Guillelmus dederunt similiter gradiam eisdem comittibus de facienda attendere ipsam sententiam quam datur erant consules ipsi et alii omnes iam dicti vicini eorum, unde extiterunt ipsimet fideiussores usque in suprascripta pena. Factum est hoc ut supra in consularum Mediolanensi anno dominice incarnationis millesimo centesimo quadragesimo secundo, ipso die, indictione quinta.

Interfuerunt Otto Manzo, Otto Vicecomes, Ardericus da la Cruce, Anselmus et Magnianus et Teito qui dicuntur Crivelli, Bernardus Pascalis, Guifredus de Puteobonelli, Petrus et Presbiter germani qui dicuntur Valiani, Iohannes de Cornaledo, de servitoribus Petrus Valiendarnus, Ardericus de Solario, Petrus Tubadore, Rusticus Mangetus, Spazadescus et reliqui plures testes.

Ego Gualterius iudex ac missus domni tercii Lotharii imperatoris hanc sententiam dedi ut supra et subscripsi.

Otto iudex ac missus domni quarti Henrici imperatoris interfui ^(c) et subscripsi.

Ego Obertus iudex ^(d) ac missus domini tercii Lotarii imperatoris interfui et subscripsi.

Ego Anselmus notarius et iudex interfui et hanc sententiam scripsi.

IX.

1143 a metà di giugno
in domo archiepiscopi.

I consoli di Milano giudicano per compromesso fra le parti una lite tra il monastero e il capitolo di S. Ambrogio a proposito delle oblazioni fatte sugli altari, della facoltà di porre campane nel campanile nuovo e del diritto di portare l'incenso alle case che sono oltre la Mussieta e all'ospedale.

Originale molto guasto lungo il margine destro, in Archivio di Stato in Milano, Pergamene, Milano, Monastero di S. Ambrogio, T. 32, c. 1, n. 2 (A). Copia di poco posteriore, non autentica, alquanto guasta lungo il margine sinistro, ivi (B). Copia cartacea del sec. XV, da B, in Archivio di Stato in Milano, Fondo di Religione, Capitoli, Milano, Capitolo di S. Ambrogio, cartella 115 (C). Copia del sec. XVIII prima metà, da A e B, in Archivio di Stato in Milano, Pergamene, Milano, Monastero di S. Ambrogio, *Codex chartaceus controversiarum inter monachos et canonicos ecclesie S. Ambrosii Maioris Mediolani*, p. 6 (D). Copia del sec. XVIII, dal Puricelli, in biblioteca Ambrosiana, D S. IV, 7, c. 153 (E). Copia del sec. XVIII, da A e B, in biblioteca Braidense, A E. XV, 19, p. 464, n. 78 (F).

Ed.: PURICELLI, *Ambrosianae basilicae monumenta*, n. 390, p. 668, da B (= in GRAEVIUS-BURMANNUS, *Thesaurus antiquitatum historiarum Italiae*, tom. IV, part. I, col. 295). Reg.: GIULINI, *Memorie*, V, 577, VII, 103; RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1905, I, 255, con la data: luglio 11; SAVIO, *I vescovi di Milano*, 497. Cit.: GIULINI, *Memorie*, V,

VIII. — (a) c è aggiunte sopra da altra mano e con altro inchiostro. (c) interfui manca in B (d) iudex ripetuto in B.

207, III, 309, con la data: verso la metà di luglio; BISCARO, in *Archivio Storico Lombardo*, 1904, II, 332; TORELLI, *Studi e ricerche di diplomatica comunale*, I, 72, con la data: luglio 11; KEHR, *Lombardia*, 77.

Riproduco A, mettendo fra [] le parti integrate con B e indicando in corsivo le lettere mancanti anche in B. Il Biscaro ritiene A e B due esemplari autografi, mentre sono rispettivamente originale e copia di diversa mano. Sulla Mussieta, o Musceta, o Muscheta, rigagnolo nella parrocchia di S. Ambrogio, cfr. GIULINI, *Memorie*, V, 409, 420, VII, 59. La sentenza per quanto riguarda le oblazioni e i seppellimenti si richiama ad altra sentenza pronunciata da arbitri eletti dalle parti con il consenso dell'arcivescovo Olrico il 1 settembre 1123, della qual sentenza riproduce il testo da *ut quicquid a modo in antea* fino a *quomodo et qualiter voluerint* (Archivio di Stato in Milano, Pergamene, Milano, Monastero di S. Ambrogio, T. 32, c. 1, n. 1, copia di mano dello stesso « Anselmus » che stese il presente atto; ed.: PURICELLI, *Ambrosianae basilicae monumenta*, n. 336).

(SM) In nomine Domini. Breve recordationis pro futuris temporibus ad memoriam retinendam qualiter discordia que erat inter donum Vuifredum Dei gratia abbatem monasterii Sancti Ambrosii ubi eius sanctum requiesit corpus et monachos ipsius [monasterii, et ex altera parte] donum Martinum presbiterum ac prepositum seu canonicos eiusdem ecclesie fuit missa et deposita ab utraque parte, iureiurando per eorum avocatos ex utraque parte facto, in consulibus Mediolanensibus sicuti ipsi consules eis per convenientiam preciperent. Que discordia ipsius Sancti Ambrosii et ceterorum altarium seu oraculorum que sunt infra ambitum ipsius ecclesie ad ipsam canonicam pertinere debeat. Item dicebant quod clocarium novum ad ipsam canonicam pertinebat et in eo cl[ocas] ponere et habere volebant. Iterum dicebant] quod debent ferre incensum ad illas domos que sunt ultra Mussietam et ad ospitale. Ad hec ipse abbas et monachi respondebant quod tota oblatio ipsorum altarium seu oraculorum sicut superius legitur ad ipsum monasterium ratione pertinere debeat; sed quia quondam discordia fuit inter ipsum monasterium] et ipsam canonicam de iam dictis oblationibus et aliis quam pluribus capitulis, dicebat ipse abbas sicut terminata et finita fuit attendere et adimplere volebat, et de ipsa concordia [instrumentum unum ostendebat; de clocario vero seu clocis ita respondebant quod ipsum] clocarium ad ipsam canonicam non pertineat, neque clocas in eo ponere seu habere liceat; ad incensum vero portandum ad casas ultra Mussietam et ad ospitale ita resp[ondebant quod per capellanum ecclesie Sancti Michaelis que est capella ipsius monasterii deferri debeat. His ita auditis ab] utraque parte, tunc alia die sequenti, ipsi consules, silicet Iohannes Mantegacius, Ardericus Sacco qui dicitur Cotta, Vuasconus de Mairola, Ambrosius qui dicitur Zavatarius, Girardus [qui dicitur Calcaniolus, Azo Ciceranus, Gregorius Cagainarca, venerunt cum ambabus partibus in palacio domni] Robaldi Mediolanensis archiepiscopi coram eius presentia. Dixit predictus Vuasconus in concordia ipsorum consulum et Ottonis de Raude sotiorum eius atque precepit per convenientiam eis abbati et preposito sub nomine sacramenti quod fecerant ipsis consulibus ut vicissim unus versus alterum finem facerent] sicut ipsi consules ibi statim palam per convenientiam laudarent et insuper securitatem per fideiussores de ipso fine attendere inter se facerent. Tunc [ipse abbas cum ligno quod sua tenebat manu sic finem fecit eidem preposito et wadium ei dedit et posuit fideiussores Landulfum] Capellum et Villanum qui dicitur Marcellinus sub pena librarum ducentum. Et iam dictus prepositus similiter finem et securitatem fecit eidem abbati et posuit fideiussorem Azonem de Niguarda usque in suprascripta pena. Item iam d[ictus] Vuasconus una cum eisdem consulibus ro[gaverunt eundem domnum] archiepiscopum ut ipse preciperet per suam obedientiam eisdem abbati et monachis et preposito et canonicis ut ita adtenderent et adimplerent sicut ipsi consules eis precipient. Tunc ibi statim ipse domnus Robaldus archiepiscopus iussit et precepit predicto abbati et [monachis atque] preposito et canonicis ut ita adtenderent et adimplerent sicuti ipsi consules eis precipient. His omnibus factis et iussis, tunc Anselmus iudex

Busti; quartadecima petia dicitur Sedimen Maconis: a monte via, a meridie Sancti Iohannis; quintadecima petia dicitur in Valle Castiasca: a mane filii Ottonis, a monte Alberti et Amizonis qui dicuntur Carronii; sestadecima petia dicitur in Crespiana; septimadecima petia dicitur in Oralda; octavadecima petia dicitur ad Vallegia: a mane Odonis; nonadecima petia dicitur ad Motam: a meridie Guasini; vigesima petia dicitur ad Ranci: a mane Ambrosii Bellini et quartam partem sortis; vigesimaprima petia dicitur ad Milliarium: a meridie Astulfi de Massenago, a monte Ugonis presbiteri; vigesimasecunda petia dicitur in Poairo: a mane et sero via; vigesimatercia petia dicitur a Boti: a mane vallis, a sero via; vigesimaquarta ibi prope dicitur ad Vulpilianum: a sero et monte via; vigesimaquinta petia dicitur ad Vallem Martinonis: a sero Ambrosii Bellini, a monte Biliane; vigesimasesta petia dicitur Ultra Rium: a mane via, a sero vallis; quia vult eas ad suam manum tenere et laborare. Ipse vero Filipus respondebat quod ipse petie de terra nisi quinque non erant ipsius ecclesie et inde faciebat staria duodecim fictum omni anno. Et super hoc protulit ipse archipresbiter testes, scilicet Ambrosium Zavatarium de Caslago et Paganum qui dicitur Buxo, qui dixerunt: Nos scimus hanc terram, que fuit consignata Filipo de Arzago coram servitore consulum, quod Adam et [qui di] cebantur Maki tenuerunt eam ad partem Sancte Marie ad Montem ad fictum reddendum modios octo, scilicet segale et panicum et denarios viginti et quattuor et medietatem de vino et amiscera tria: unum erat ad Natalem Domini, scilicet starium unum de vino et panes duos et pullos duos; de aliis vero amisceribus nescierunt dicere; et viderunt quod fictum fuit datum canevariis archipresbiteri Arnulfi, scilicet Guilielmo Buxo et Lanfranco de Sancta Maria per tres vices, et hoc in caneva archipresbiteri de Caslago, exepo amiscere de Dei Natale ferebatur ad Sanctam Mariam; et hoc ad quadraginta annis in deorsum et a viginti in sursum. His ita auditis, tunc ipse Girardus iudex dixit et iudicavit, si ipsi testes iuraverint sicut testati sunt, et insuper ipse archipresbiter per suum advocatum iuraverit quod ipsa terra est proprietas vel libellaria ipsius ecclesie, ut ipse Filipus dimittat eidem archipresbitero predictam omnem terram. Et sic finita est causa. Et in die martis proximo iam dicti testes et Cristoforus advocatus ipsius archipresbiteri sic iuraverunt ut supra coram consulibus. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo quadragesimo octavo, ipso die, indictione undecima.

Interfuerunt Albertus et Amizo qui dicuntur Carronii, Oto de Raude, Otto qui dicitur Balbus, Talliaferrus de loco Varese; de servitoribus Rusticus Mangetus, Petrus de la Clusa, Petrus Tubadore et alii plures.

(S M) Ego Girardus causidicus hanc sententiam protuli et subscripsi.

(S M) Ego Gregorius iudex et missus domni secundi Chunradi regis interfui et subscripsi.

(S M) Ego Robasaccus iudex interfui et subscripsi.

(S M) Ego Anselmus iudex interfui et subscripsi.

(S M) Ego Musso notarius sacri palatii hanc sententiam scripsi.

XVII.

1148 novembre 18
in broileto consularie.

Gregorio giudice, console di Milano, con altri consoli suoi colleghi, decide della controversia esistente tra Fiore prevosto della chiesa di S. Bartolomeo in Bosco da una parte e Daria badessa del monastero di S. Maria di Cairate e i villani dello stesso luogo dall'altra, per avere essi villani rotto la chiusa del molino di proprietà della chiesa di S. Bartolomeo sul fiume Olona col pretesto che quella chiusa era stata costruita su terra vigana della badessa e dei villani.

Originale in Archivio di Stato in Milano, Fondo di Religione, Capitoli, Milano, Capitolo Maggiore del Duomo, Cass. 46, Cart. N 5, n. 1 (4).

(S M) Die iovis qui est quartadecimus kalendarum decembris in broileto consularie. Breve de sententia quam dedit Gregorius iudex consul Mediolanensis et erat inter donum Florem presbiterum ac prepositum ecclesie seu canonice Sancti Bartholomei que dicitur intus Boscum ex parte ipsius ecclesie, et ex altera parte domnam Dariam abbatissam monasterii Sancte Marie de loco Cairate et villanos ipsius loci. Lis enim talis erat. Conquerebatur ipse prepositus quod ipsa abbatissa et vicini fregerant clusam de molendino ipsius canonice quod est eddificatum in ripa et fluvio Oronna iusta locum de Lonate et dicebat quod licet ei habere clusam in ipsa ripa ab ipso molendino usque ad costam; et quod factam habeat ita suam utilitatem tam ipse tenens istud molendinum quam auctor eius qui tenebat vetus molinum, dedit testes, scilicet Iohannem qui dicitur Salinbene et Petrum Brunengi et Martinum de Cerro de loco Abiate et Albertum Fava de loco Tradate, qui dixerunt vidisse hunc molinum, quod modo est presbiteri Floris, fuisse de senioribus de Caronno et viderunt quod clusa que modo est tam ad istud molinum ubi modo est, tam ad aliud molinum vetus ubi erat ipsa clusa parum supra stare per treginta annos et ab isto molino usque ad costam faciebant suam utilitatem. Ex parte ipsius abbatisse et vicinorum respondebatur quod ipse prepositus non debet ponere clusam ibi quia ipsa terra et ripa est viganum ipsius abbatisse et vicinorum. His ita auditis tunc ipse Gregorius iudex dixit et iudicavit si duo ex ipsis testibus ita iurarent sicut testati sunt et ipse prepositus per unum suum advocatum supra iuraverit quod iure et usu habere debet usantiam ponendi clusam ab ipso molendino usque ad costam de eodem loco Cairate, ut de cetero liceat ei habere clusam in ipsa ripa usque ad costam ubi voluerit. Et sic finita est causa. Et post aliquantules dies ipsi Iohannes Salinbene et Petrus Brunengi et Iohannes Sporonus quem ipse prepositus elegit suum advocatum iuraverunt sicut supra legitur. Factum est hoc anno dominice incarnationis millesimo centesimo quadragesimo octavo, ipso die, indictione duodecima.

Interfuerunt Arialdu Vicecomes, Malastreva, Anricus qui dicitur Paliarius, Gualterionus de Porta Nova, Anselmus Butraffus, Musso de Buxolo, Nazarius Paliarius; de servitoribus Bombellus, Mainfredus de Cadorago, Lanfrancus Conablava, Iohannes Arpadore, Petrus Tubadore, et alii plures.

(S M) Ego Gregorius iudex hanc sententiam dedi ut supra et subscripsi.

(S M) Ego Robasaccus iudex interfui et subscripsi.

(S M) Ego Girardus causidicus subscripsi.

(S M) Ego Anselmus iudex interfui et hanc sententiam scripsi.

XVIII.

1149 luglio 8
in consulatu Mediolanensi.

Ariprando Confalonieri, console di Milano, con Guercio giudice similmente console, in concordia degli altri consoli, sentenza nella lite esistente tra Alberto detto de Gavazo del fu Enrico e Ottobello detto pure de Gavazo del fu Alberico per se e fratelli da una parte e i fratelli Ottone e Pietro detti Denarii per l'altra parte, tutti del borgo di Lodi, a proposito di una decima in territorio di Corneliano Laudense.

Originale in Archivio di Stato in Milano, Pergamene, Como, S. Abbondio (A). Copia del sec. xviii fine, biblioteca Ambrosiana, D.S. IV. 8, c. 63 (B).

Reg.: RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1905, I, 258. Cit.: GIULINI, *Memorie*, IX, 62; III, 413.

5 (S M) Die martis qui est quartusdecimus dies aprilis, in consulatu Mediolani. Breve de sententia quam dedit Azo qui dicitur Ciceranus consul Mediolani in concordia Heriprandi Iudicis, Roberti Pingilucchi atque Markisii Calcanioli, consulum similiter, de discordia que erat inter milites Mediolani qui tenent Ardennum per eorum missos Refutatam Cagalentum, Guilielmum Monetarium consules, 10 Guasconem de Mairola, Arzmondum de Sexto, Porrinum de Porris, Montenarium Monetarium atque Maldotum Pedestorti, et ex altera parte domnum Adam venerabilem abbatem monasterii Sancti Abundii. Lis enim talis erat. Dicebant ipsi milites quod Rolandus qui dicitur de Murada de loco Talamona debebat per eos se distringere propter districtum plebis de Ardenno quod ipsi milites ad se 15 pertinere allegabant, asserentes ipsum Rolandum habitorem esse de ipso loco Talamona qui est de plepe de Ardenno; et quod ipse locus Talamona sit de plepe Ardenni, et quod ipse Rolandus sepe numero per eos districtus sit ipsi milites quam plures induxerunt testes. E contra ipse abas respondebat districtum ipsius Rolandi ad ipsos milites nullo modo pertinere, imo pro tertia portione ad 20 prefatum monasterium Sancti Abundii spectare affirmabat, asserens universi loci Talamone districtum pro tertia portione ipsius monasterii esse, reliquis duabus partibus ad monasterium Sancti Dionisii et Landulfum Grassum atque Cadagios de Insula pertinentibus; dicebat insuper locum ipsum de Talamona non esse de plebe de Ardenno, set curtem esse; et quod ipse locus sit curtis et quod tertia pars ipsius curtis cum districto ceterisque honoribus ad ipsum Sancti Abundii monasterium pertineret, et quod ipse Rolandus per abates ipsius monasterii sepe numero districtus sit, multis testibus et instrumentis publicis ipse abas ostendebat, privilegium etiam domni Henrici imperatoris producebat quo continebatur quod 25 prefatus imperator tertiam partem ipsius curtis eidem monasterio donaverat. Addiciebant insuper ipsi milites quod domnus Cono, abas ipsius monasterii, de ipsius Rolandi districto finem fecerat in manibus suorum consortium de Insula cum quibus de ipso districto sub consulibus de Insula in causa fuisse dicebant; unde similiter testes produxerunt. Quod predictus abas omnino negabat. His et 30 aliis hinc inde visis et auditis, et predicto Rolando coram ipsis consulibus proficiente ipsius monasterii Sancti Abundii districtabilem esse et non ipsorum militum, et hinc inde omnibus omissis testibus, laudavit ipse Azo, si ipse abbas per suum advocatum iuraverit quod predictus Rolandus pro tertia portione per ipsum abatem Sancti Abundii debet se distringere iure et usu ipsius loci, ut de cetero ipse Rolandus per ipsum abatem Sancti Abundii pro tertia portione se dstringat. 40 Et prefatum monasterium ab ipsorum militum petitione de districto ipsius Rolandi sit de cetero absolutum. Cumque ipse abbas per suum advocatum paratus esset ut supra iurare, remiserunt ipsi milites ei iusiurandum. Et sic finita est causa. Anno dominice incarnationis milleximo centesimo quinquagesimo tertio, prefato die, indicione prima.

45 Interfuerunt Benno de Curte, Amizo de Landriano, Azo de Axago, Peregrinus de Rode, Codemallius de Pusterla, Oldo de Petrasancta, Otto de la Sala, Passagijs, Guifredottus Capellus, Guibertus Medicus, Monachus Gambarus, Trankerius Baxabellefa, Bordella, Guilielmus Cassina, Bernardus Russca; de servitoribus Anselmus de Picino, Bombellus, Iohannes Arpadore, Iohannes Guitonus, atque Siniforte et alii plures.

50 (S M) Ego Azo iudex et missus domni secundi Chunradi regis hanc sententiam dedi et subscripsi.

(S M) Ego Arialduus causidicus subscripsi.

(S M) Ego Marchisius iudex subscripsi.

55 (S M) Ego Dominicus iudex ac missus domni regis interfui et hanc sententiam scripsi.

XXVIII.

1153 giugno 10
in consulatu Mediolanensi.

Azo Cicerano console di Milano, con altri consoli suoi colleghi, sentenza in una lite vertente tra il comune di Velate e l'arciprete di S. Maria di Monte Velate per vari diritti su boschi e pascoli del comune. 5

Originale in Archivio di Stato in Milano, Pergamene, S. Maria del Monte, n. 130 (A). Copia del sec. XII non autentica su pergamena opistografata, ivi, n. 131 (B).

Reg.: RIBOLDI, in *Archivio Storico Lombardo*, 1905, I, 258, con la data: 10 gennaio.

(S M) Decimo die mensis iunii, in consulatu Mediolanensi. Breve de sententia quam dedit Azo Ciceranus consul Mediolanensis, et cum eo Albertus de Porta Romana, Otto de Mariola, Robertus Pingiluccum, Marchisius Calcaniolus, similiter consules, de discordia que vertebatur inter Anricum et Soldanum et Vivianum consules de comuni de loco Vellate et Ugonem qui dicitur Presbiter et Ottonem de Murixolo per se et per missos de omnibus eorum vicinis qui habent 10 partem in hac discordia, et ex altera parte domnum Landulfum archipresbiterum ecclesie Sancte Marie que nominatur de Monte Vellate. Erat siquidem inter eos discordia utrumne liceret predictis de Vellate dividere inter se buscum seu nemus quod vocatur Gazium necne, in quo ipse archipresbiter plures condiciones plurimaque iura se habere dicebat, videlicet de lignis tollendis pro fabrica ipsius ecclesie 20 et pro domibus quas ad suum donicum tenet in ipso monte construendis (*) et refitiendis atque retinendis, et pro fatiendo foco non solum quod ante se familiamque suam fit, sed etiam pro fatiendo eo foco unde cibaria coquantur et preparantur, tam ad furnum quam ad coquinam; et item in quo ius escandi et pasendi porcos, non solum quos ad suum donicum retinere facit in ipso monte, set etiam aliorum hominum in ipso monte ibi iuxta Sanctam Mariam habitantium, 25 qui pro ipso escatico dant sibi pro unoquoque porco quem occidunt lumbos et olzam, et pro unoquoque quem vendunt denarios sex. Que omnia ipsi de Vellate non diffitebantur nisi solummodo ius pasendi porcos aliorum hominum in predicto monte habitantium, quod ipsi archipresbitero competere omnino negabant; set dicebant quod etsi predicta omnia iura ipsi competere archipresbitero, non tamen eos prohibere poterat ipsius nemoris divisionem facere, cum nemo invitus in comunem debeat detineri, et cum etiam si divisio facta fuerit, predicta iura nullatenus minuerentur. Iam dictus archipresbiter ea ratione divisionem fieri 30 vetabat, quia si ipsius nemoris divisio fieret et sua portione unusquisque pro suo arbitrio uteretur, ipsum nemus penitus consumeretur, et sic predictae utilitates ecclesie et archipresbitero competentes ad nichilum redigerentur; item querebatur an liceret ipsis de Vellate tollere de castaneis pro custodiendo ipso Gazio que fiunt in eo usque ad modios octo desuper toto, videlicet tam de portione dominorum de Porta Romana quam sua, quod ipsi dicebant multis temporibus facere consuevisse, ad quod archipresbiter respondebat dicens hoc minime facere consuevisse, set si quo tempore fecerunt iure facere non debuerunt. Item discordia erat an liceret predictis hominibus iuxta Sanctam Mariam sursum in predicto monte habitantibus tollere ligna sicca pro faciando foco qualicumque invenerint 35 tam in ipso Gazio quam etiam in alio busco et nemore quod appellatur Cerretum quod est ex parte sero ab ecclesia Sancte Marie inter predictum Gazium et pratum quod vocatur Vivarium, in quo Cerreto ipse archipresbiter eadem iura habet tollendi ligna pro edifijs et foco que habet in predicto Gazio, an liceret eis tollere solummodo ligna peregrina ab arboribus separata que in ipsis nemoribus 40

XXVIII. — (*) construendis A; confuendis B.